

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díjaszáz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-knál 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utcza, 1078.sz. a. intézendők.

 Azon tisztelt lappártoló előfizetőket, kiknek előfizetésük szeptember hó végével lejár, annak megújítására bizalommal kéri a szerkesztő.

Zsinatügy s reformok.

I.

Az alkotmányozó zsinathoz a megnyitó műkulesot adó konvent csakugyan egybe jő az év folytán, az egyesítés művének kísérlete ezzel kezdetét veendi. Egyesítésnek mondjuk a feladatot, mert öt egyháztest (öt kerület) uniójáról van szó, öt önálló egyház lévén a magyar ref. egyház, egyik kerületnek a másik ügyébe semmi beszólója nincs, függetlenség uralg teljes mértékben köztök. Itt van tehát az idő, hogy minél sűrűbben szóljunk hozzá: mit óhajtunk tulajdonképen. Már egy fejedelemhez illő alapítvány, tehát pénz és anyag, egybeforrasztá külsőleg az erdélyi szászokat a magyarokkal, kikkel soha fejileg, egy zöld asztalnál nem tanácskoztak, Heblert kivéve, mikor épen a magyar kálvinisták ellen ők látták szükségesnek zsinatozni alsó pannoniai magyar hitrokonaikkal, — valamint az erdélyi unitáriusokat is egybehozta a magyar protestánsokkal, nyelv és hitelv ködként tünedezik el tehát az alapítvány kellemes látványánál. A mit a 300 éves protestáns történelem sehol a világon fel nem mutat, t. i. hogy két sarki ellentétes hitelv s hitrendszer főképviselei együtt tanácskozzanak, azt az unikumot hazai protestántizmusunk nyújtja, ugy látszik egyik maradandó terménye ez, vagy ha tetszik a divatos szó, vivmánya, a magyarországi protestáns egylet szellemének. Azt hisszük azonban e magasztalt közeledése az ellensarkaknak csak külsőkre, az anyagiakra fog szoritkozni, s tovább az elvek metamorfózisára nem fog olvasztó kohót nyitni. Nem akarunk félreértetni, azon alapítvány nemes gondolatot czéloz létesíteni s mig külsőkre irányul a segíték hálája s tiszteletére méltó; az egyházi öntudatosság csakis ez egyetlen szempontból látszik egy-két lélekben megmozdulni, hogy aranyhid ne

legyen ama fenkölt szellemtől eredt nagy ajándék, melyen idegen elem vezettség a belsőbe s a reformált evangyéliomi alapelv megmásittassék, elerőtlenítették. Ugy az evangélikus mint a református egyházra, felekezetre, még mindig szükség van. Az aggodó léleknek engedtessek meg, a legnagyobb tisztelet nyilvánítása mellett az intentió iránt, sérteni akarás nélkül kifejezni az egyházi épség fentartásáérti buzgóságát. Honny soit qui mal y pense.

Egyesülés, egység, ez a varázsszó bűvöli, bilincseli most a kedélyeket. Az eszme szép, nem csuda ha megkap, de mily áron lesz meg az egyesülés? ez a nagy kérdés. A valódi és tartós egység áldozattal jár, csak hogy ha az áldozat a létalapokra is kiterülne, elnyeletés, beolvadás folyamata váltandná fel az egység helyét, hol aztán sok dolognak ez leend felirata: volt, nincs. — Erre készen is kell lenni, ha a protestáns egyleti szellem sűgalandja a többséget.

Készülünk az alkotmányozó zsinathoz, noha nem látszik nagyon kedvező prológnak, az alapelvek divatos szintelensége, könnyen vevése, pedig sokan hajlandók egyfelől a Lang Henrik-i és Channing-i hitszélsőségig is elmenni, másfelől többen épen egyháziak részéről, a politikai nézpontoknak hódolva, az izlamot is apologia tárgyává teszik, hiszen ha így feszítjük a hurt, egy kálvinista hires író „egy az Isten“ regénye czimje után, e fődogma alá sorozható sok-sok népe a földnek. A valódi, tartós egység a bensőség s elvazonosság szüleménye lehet. Az érdek is szülhet egységet, mulólag, az érdek ám nem örök, sőt változó, a változó alapon állandó nem jöhet létre.

Nem nagyon kedvező a jelen időpont azért sem, mert talán sohasem volt oly kevés érdeklődés világiainkban az egyház és vallás iránt, (a belmivoltot tekintve, nem a formát s épen autonomicus formát csak) mint ma, az egyház és vallásügyek komoly tanulmányozása is most egészen mellőzöttnek látszik, alig egy kettő érre még csak gyűléseken is megjeleni, az odaadás pedig gyér tünemény! Egy Irinyi József is hiányzik ma. A politika a domináló, — keresztyenség, evangyéliom! óh ez nem mindennapi kenyér mostanság.

Nem kedvező végre azért sem, mert kevesen nyilatkoztak eddigelé a nagyfontosságu, közfigyelmet érdemlő zsinat és reformok kérdéséhez, — mintha félnének nyilatkozni, — e tartózkodó hallgatás, sok minden mellett bizonyíthat, csak a mellett nem, hogy ezerek szíven fekszik mint égő kérdés a zsinat. Másutt egész irodalom indult volna meg már ekkorra. Sokan sürgették, s mikor ki van mondva a lehetőség, csak várnak, várnak, s tán gondolkoznak, de mit gondolnak, azt nem igen láttatják.

Na de talán „crescit eundo“, e régi szó szerint csak megjő valahogy az érdeklődés, mert e nélkül, s lángoló buzgalom, szent akarat hijában, nagyot alkotni nem lehet. Csak látnók már lobogni a szent lángot mindenütt! Itt az anyagi gond nyom, amott az országos gond von el, itt a tanulmány kedv, ott a lelkesedés hiányzik; innen van aztán a lassu mozdulás, vontatottság. Az agg harcosok tolla pihen, jeles veteránjaink mintha elfáradtak volna. Az ifjabb nemzedék is aránylag kevés contigenst szogáltat oly téren, mely a válságos korban legjobban követelné a munkás kezét.

A magyar ref. egyház multja, történelme sem nyújt alapot, igaz! az egyetemes alakuló gyűléshez. Mikorra a helvét irányu reformáció megszilárdult a tiszai s erdélyi részeken, hazánk e része független volt a dunai részekről, más király, más törvényrészlet uralgott itt; és ismét más alatt nyomorgott a török hódoltsági rész, 3 országra szakadva, sem nem nőtt, sem nem fejlődött együtt a mai öt egyházkerület; mások egyháztörvény könyvei, kodexei is. Mikorra egy uralkodó alá a 3 országrész visszaegyesült 1691, majd 1711 után, jött a mai szuperintendentiákra szétdarabolás 1734. A hagyományok, reminiscenciák, a százados multban együtt nem működés, elirányulás, más szellem, — más intézmények, — (Erdélynek énekeskönyve törvénykezése, házasság kezelése is más, stb.) és sok más összeműködött, hogy különváltak maradtunk, s hogy a kerületek mint önálló testületek, melyek egymás gyűlésein még diplomacice, követek által, sem képviseltették egymást, saját egyediséget, jelleget öltöttek s némileg örökölték meg, bizonyos féltékenység lett az elszigetelés egyik eredménye, s mindenik kerületnek sajátos érdekei fejlettek. Oda jutánk, hogy az öt egyházat ma, ha tömör erőt akarunk létrehozni, úniálni kell. Ez a nagy teendő, mi a zsinatra vár, e célra új szabásu palástot venni fel, mely az öt testet befedezze. Szokatlan, új az út, talán ezért nem találjuk még bele magunkat s lépdegélünk fontolgtatva az új kikötő, a zsinat felé. A budai zsinat, mely Erdélyt különben sem foglalta magába, nem hagyott kellemes emléket hátra, oly kísérlet volt, melynek folytatása 88 év óta várat magára, e váró korszakot néha magunk is nyújtók.

Ily előzmények után fel lehetne vetni azon kérdést is: vajjon megkísértsük-e a kerületek únióját zsinatba, és

zsinat által? Nem volna-e jobb a történelmi alapon maradva, öt tagban haladni, mindenik fejtven a maga géniusa szerint önéletét saját erején tovább s midőn a részek tökélyesedtek, részben eszközeikben hasonultak, hagyni fel későbbre az úniót. Hisz kisebb egyháztestületek is léteznek és virágoznak a föld több pontján, mint bármely magyar kerület magában véve. Ezt elfogadva, fogna mindenik kerület önreformjához s körében fejtene ki minden tehetséget, maradván az egész öt központtal, öt kormánynyal, mint eddig.

E kérdést most mellőzzük egészen, mellőzzük mert a remény csillogó sugára s némi vágy mutatkozott a zsinat eszme kidobása után a közös működésre, közalkotmány alakításra. Ne zavarjuk e reményt, a multtal szakítva kísértsük meg jó szívvél az egyöntetűséget, központosítást. A tömörüléstől mai korban sok jót várnak, s méltán. — Életerős részek egyesülése hatványozottabb életet idéz elé, de ott is magunknak kell előbb megtenni mindent, nem mástól várni, mert ha mindenki mástól vár, a bennül s öntehetetlen részek bármely aggregatuma nem fog ép és viruló életalakot öltetni, vagy a történi, hogy az okosabb, életesélyesebb rész, ha kisebb is, maga után vonja s idomitja, mint szolgát, az elmaradt, indolensebb részt. Az önalkotás, önteremtés nagyobb szabásu actiójától régen elszoktunk, nem kezdeményeztük azt sem, mit kerületileg is lehetett volna, p. o. kerületi domestikát stb. hagytuk a zsinatra, a jövőre, mástól vártunk magyarosan mindent.

Itt a zsinat nyakunkn, tovább hát ne várjunk, s kezdjünk alkotáshoz. Mondják el nézeteiket, váralmaikat, terveiket az egyesek, hogy tisztáztassék a jövő terve. A tévedőt, ábrándozót ne nevéssük ki, hanem helyreigazítsuk, mondjunk jobbat, tegyünk jobbat, s azzal győzzünk. Czikkiró gyökeres reformot óhajt a zsinattól s a zsinat által, néhány pontban vázolandja is óhajait.

„A debreczeni főiskoláról“ szóló cikkhez.

(A felügyelet.)

Ezen czimen megjelent, „Mikeás“ aláírással jelzett cikk, úgy helyi mint tárgyi alapos ismerettel tárja fel azon hiányokat, melyeken segíteni, épen főiskolánk érdekében elodázhatatlan kötelesség. Mellőzve mostan, úgy a felmutatott, mint az elhallgatott hiányok felőli vélemény nyilvánítást, csakis a kétségbevonhatatlanul meglevő baj, miként orvosolhatóságának kérdéséhez óhajtók, — a „Mikeás“ indítványának, mintegy kiegészítése végett — hozzászólani.

Ily célból felemliti a tanerőknek, a tanszakok közti helyesebb felosztását, s ennek elérhetése végett, a tanórák szabályozását, és a gimnáziumi, tanítóképezdei, bölesészeti jogi és hittani szakoknak, az egyházkerület életszükséglete szerinti berendezését. Ennek eszközlése s ellenőrzésére

végül indítványozza, egy 3 tagu főiskolai tanbizottságnak, szakértők köréből felállítását.

A cél, mely felé törekednünk kell, cikkiró helyesen tünteti fel; de a kivitelre nézve tett indítványa csonka, és épen ezért a cél elérésére nem vezetne. Ugyanis:

Egy 3 tagu tanbizottság, — melynek szerinte joga, és nagy felelősség mellett kötelessége lenne: „minden javítás, első ellenőrzés“, — eredményezhetne ugyan, a kiszabott tantárgyak előadásánál és a fegyelem gyakorlata körül, fent és lent, nagyobb egyöntetűséget, pontosságot és rendet; úgyszintén készíthetne kötet számra, szebbnél szebb, jobbnál jobb tanterveket, véleményes javaslatokat: de azok, habár keveset az adott helyzeten javítának is, a meglévő bajokat meg nem szüntetnék.

A főiskola irányában egyházkerületet illető felügyeleti jogot kell határozott alakban körvonalozni, ennek életet adni: és a baj főforrása, azonnal betemetve lesz. Ugyanis:

Nyilt titok az a vidéken is és sokaknak fáj, hogy az egyházkerületet illető felügyeleti jog, olyan mérvben devalválva van, hogy már talán csak névben él. S míg egyfelől nem jogosult tényezők is, ellentállást és elkeserítő érzetet keltőleg befolyanak, másfelől a debreczeni egyháztanács, nem szűnik meg, mindig újabb és nagyobb horderejű jogokat követelni, pedig odáig jutottunk, hogy van oly fontos kérdés már, melynek eldöntésénél, Debreczen, általa szabadon saját köréből választott, s határozott utasítással ellátott több szavazóval bir, mint véle szemben, az egész egyházkerület. És ez a kérdés, épen a főiskolát, a főiskolának felvirágzását vagy hanyatlását legmélyebben érintő tanárválasztás kérdése. Nem tartozik e cikk szűk keretébe, vizsgálni azon okokat, melyek alapján e jogot Debreczennek nem városi — hanem egyházi tanácsa követeli, — s épen ezért ezt, máskorra hagyjuk fenn, — most csak egyszerűen jelezzük, hogy a mult egyházkerületi gyűlés alkalmával, bár levéltárnokunk, az egyházkerület történelmi alapon nyugvó jogát kimutatta, nemcsak a tanárt választó küldöttség számát, hanem annak összeállítását, sőt a kandidálást illetőleg is: mégis ennek daczára, az egyházmegyék előző megkérdezése nélkül, határozattá emeltetett azon indítvány, hogy szuperintendens és főgondnok, a tanárt választó küldöttségnek ezentúl nemcsak elnökei, hanem szavazó tagjai legyenek; sőt még ez is, hogy az egyházkerület ezen küldöttséggel szemben, többé nem kandidálási, hanem csak nyilt ajánlási joggal bir. És e határozat azonnal megszülte eredményét, mert míg a debreczeni egyháztanács, a maga zárt körében, a tanárt választó küldöttségbe 8 tagot választott, addig az egyházkerület csak 6 tagot, és a debreczeni egyháztanács előre elválasztott és az egyházkerületi gyűlésen megjelent 8 tagja, még ezen egyházkerületi 6 tagra is fejenkint szavazott, s nyilt felszólalás daczára szavazata beszámíttatott. — Majd tétettek nyilt ajánlatok is, de azok rendeltetésök szerint elhangzottak. E tény, — mit történetnethiven vázoltunk — igazolja, mily mérvben van devalválva már, az egyházkerületnek felügyeleti joga. Annyivalinkább pedig, mert ha a két elnök részére, a kívánt szavazati jog megadatott, lévén az egyik elnök debreczeni lelkész, ha Debreczen 8 tagot választott, az egyházkerületnek is legalább annyit kellett volna választania; mert én sokkal inkább szeretem és tisztelem főpásztorunkat, mintsem őt kitenni akarnám, azon nem óhajtott, de elkövetkezhető kelle-

metlenségnek, mikor a választásnál felmerülhető két pártra szakadás alkalmával, vagy mint szuperintendensnek az egyházkerületet kellene kisebbségben hagynia; vagy mint lelkésznek, a saját elnöklete alatt tartott egyháztanács határozatát kellene ellenszavazásával megsemmisíteni.

De így van a főiskola irányában egyházkerületet illető felügyeleti jog, az iskola életére vonatkozó más ügyekben is. Sokszor marad fenn számára, a bevezetett tények utólagos jóváhagyásának, épen nem irigyelhető joga. Alakíttassék meg tehát, az indítványozott 3 tagu tanbizottság, csak hogy felelősség mellett, adassék neki végrehajtási jog is; s az egyházkerületi két elnök társelnöksége mellett, az eleibe irt határozott törvények alapján, ez kormányozza főiskolánk ügyeit; és végre legyen ne csak kimondva, hanem végre is hajtván az, mit cikkiró tollában feledett, hogy a 3 tagból, a debreczeni egyháztanács 1, és az egyházkerület 2 tagot válasszon. Egy így alakított tanbizottság aztán, véleményem szerint is, új életre kelti főiskolánkat, mire maga az egyházkerület, mint számos tagokból álló testület, gyűlései alkalmával, az idő rövidege és az elintézendő tárgyak halmaza miatt nem képes, a tanügyi bizottság mostani szervezete pedig el nem vezetett.

Ezen módosítással, s illetőleg pótlékkal „Mikeás“ indítványát, vajha mielőbb figyelmére méltatná, s a főiskola javára életbeléptetné az egyházkerület többségének akarata!

Kiss Albert.

A segédlelkészek alkalmazása tárgyában megállapított szabályok méltánylása.

„Hogy betegek vagyunk: azt hiába akarnók palástolni, sőt mert a rejtett seb a lepel alatt, gyógyír nélkül inkább mélyebbül és pusztit, csak magunk ellen vétenénk, ha, nem szomorú dicsekedésből, hanem azon szent óhajással, ki nem mutatnánk azokat, hogy érintvén őket a közlelkiismeret árnyéka annak hatása alatt meggyógyuljanak.“

Megdönthetetlen igazságot tartalmaznak e szép szavak, melyekkel kezdé „Betegeink“ című cikkét a „De profundis“ írója. (Lásd Lapunk 1876. év 31. számát.) Tisztelet a tapasztalatokban öszült férfinak, ki ezen elvtől vezéreltetve, szeretetteljes kimélettel vezeté a nyilvánosság utcájára egyházi életünk betegeit. Adná a kegyes ég, hogy mielőbb reájok vetődvén a közlelkiismeret árnyéka: valóban meggyógyítaná, ne pedig még sötétebben elfedezné szemeink elől e beteget.

Betegnek mondja cikkiró ur „önkormányzatunkat; a közterhek szétosztási műveleténél s új, minden jogélvezőt egyaránt kötelező rendszabályok alkotását sürgeti.“ Igaza van benne. Betegeknek mond bennünket „a lelkészválasztás módoszataiban.“ Ki vonná ez időszerint kétségbe az általa ott elmondottakat. Ajánlja az orvosságot is: „mentesítsük ugymond — a szellemet, mely bir kincsével az emelkedhetésnek, mentesítsük az anyagi szükség terhétől, hadd repülhessen a magasba. — Kezdjük az arany ifjúságnál, ott az iskolában legyen már felmutatva a pályabér, mely az ifjat lankadatlan szorgalomra buzdítja.“ S így meggyógyul a harmadik beteg: „az irodalmi kör.“

Hiszen lehet; hanem hát bocsásson meg nékem a mélyen tisztelt író ur, ha elég vakmerő vagyok kétségemnek, a bizonyos siker felett hangot adni. Nekem úgy tetszik, hogy ama két utóbbi beteg közt, egy harmadik, igen nehéz beteg fekszik, melynek káros állapota lehetleníti ama másik kettő teljes fel-

üdülését és ez a beteg teljesen kikerülte a t. iró ur figyelmét. Az iskola és parochia közt u. i. van még egy 5—6, sőt több évekre kiterjedhető pálya, melynek nyomoraival — a szerencse esetleges kedvezéseit letudva, kisebb-nagyobb mértékben, meg kell küzdeni az iskolából, munkakedv és kitünő képzettséggel kikerült ifjak mindegyikének. Ez a segédlelkész pályá. Mennyire igen betegek vagyunk pedig a s. lelkészek alkalmazása s az azokkalibanán módban, eléggé megismerhetjük, Szilágyi Márton, e Lapok mult évi 15—16-ik számában közzétett cikkéből. A ki talán hajlandó volna az ott elmondottakban, azon okból, mivel csak néhány éve praescribáltuk e beteg számára a heroicus orvosságot — túlzást látni: ne sajnálja a fáradságot; alkatrészeire bontva, ez orvosságot megtekinteni. Feltalálható az teljes épségében az e. ker. jegyzőkönyv és Tóth Sámuel kivonatos gyűjteménye lapjain, czime: „Segédlelkészek alkalmazása tárgyában megállapított szabályok.“ De hogy valaki bevétette volna ezt az orvosságot a beteggel, hogy végrehajtotta volna annak pontjait, némely lényegtelen pont kivételével a káplánok sorsa javítására — lehetetlen bebizonyítani.

Es ime mi teljesen megnyugodtunk, mert avagy hallott-e valaha valaki e. ker. gyűlésünkön oly, a beteg felett aggódó, jobbrafordulta felett kételkedő szavakat, minőkkel, a mindnyájunk tisztelete s becsülésére érdemes, Szilágyi Áron ur akarja mind magát, mind másokat megnyugtatni, kérdvén — a dunamelléki e. ker. mult évi tavaszi gyűlésén — (lásd Lapunk 1876. év. 210. oldal), „Volt-e figyelem a káplánok szolgálati idejekre és képességre az elrendelésnél, mert igen sok méltó panaszra szolgáltatott okot az elrendelés; kivált az időn kívüli elrendelések szültek méltó keserűséget, nemcsak azoknál, kik elmelőztettek méltatlanul, de a káplánok ügyét szívükön hordó papoknál is?“ Én nem tudom, de nem is hiszem. De avagy kihez is lehetett volna ily szavakat intézni? Kinek köteleességévé tétett a törvény végrehajtása? Arra ugyan bajos volna e törvényből megfelelni. Némely pontjaiból mint a VII. cikk, IV. cz. 2-ik bekezdése és a III. cz. a) b) e) pontjaiból kivehető ugyan, hogy azok végrehajtása a n. t. esperes, pár pont a főtiszt. püspök s esperes urak közös köteleessége. Ezek végrehajtása elmulasztása miatt nem is igen panaszkodhatunk, csak hogy ezen pontok, nem annyira a s. lelkészek sorsának javítása, mint inkább a jó rendtartás kedvéért vétettek fel a törvénybe s pusztá formalitásoknál nem egyebek.

Lényeges volna a fentemlitett szempontból a III. cz. c) pontja, mely a s. lelkészek alkalmazásánál a régibb szolgálati érdem és képzettség figyelembe vételét parancsolja, homályos és egyáltalán nem törvénybe illő szövegezéssel. „A s. lelkészek alkalmazásánál — u. m. „föltéve, hogy többen vannak alkalmazandó egyének — ha az egyház kíván tartani segédet, vagy pedig az egyházmegyei hatóság hivatalból rendel s. lelkészt, a régibb szolgálati érdem és képzettség komolyan tekintetbe veendő s elsőbbségi igénynyel birjon.“ Kiket akar itt értetni ez a közbeszúrás „Föltéve stb.“? azokat talán, kik principálisai szeszélye, felgyógyulása, vagy más, önhibájokon kívüli ok miatt, a kápláni vizsgát most tettekkel egyetemben állomás nélkül vannak; mert, hiszen azt föltenni is képtelenség, hogy egy egyházközség 70—75 s. lelkészei közül, kiknek $\frac{1}{3}$ -a rendszeren 50—60 frt fizetésen, kis egyházakban nyomorog, csak egy két egyén volna jobb állomásra előmozdítható, ne pedig 10—20. Itt pedig régibb szolgálati érdem és képzettség jutalmazásáról van szó, de hát, miként is jutalmazhatnának ezek, mikor a jutalma-

zandók legnagyobb része tudomással sem bírhat arról, hogy valamely jobb kápláni állomás betöltés alatt van? Kinek parancsolja e törvény, hogy figyelembe vegye, ki érdemesebb a megürült állomásra? Az esperesnek talán? Eltekintve attól, hogy neki a törvény köteleességévé nem teszi, ő azt nem teheti. Sajat egyházmegyéjében még megítélhetné az esperes, de kérdés, nincs-e más egyházmegyében tíz husz érdemesebb egyén? Ki tartja ezt nyilván? A püspöki hivatal nem tarthatja, mert a törvény VI. czikke nem parancsol egyebet, nincs is tudomásunkkal más eljárás szokásban, minthogy az esperesek évenként tesznek egyszer jelentést, „hogy egyházmegyéjökben hol, kiknél s kik a s. lelkészek? Így az év közben alkalmazottakról sem tud a püspöki hivatal a legtöbb esetben semmit, arról pedig, hogy minő képességü, képzettségü s erkölcsi magaviseletü egyik, vagy másik, jelentés nem tétetvén hozzá, mikép is tudhatna valamit?

Különben, hogy mennyi becsét tulajdonítsunk ezen egész pontnak, megtanít rá bennünket a záradék: „de ha a rendes lelképásztör — mond ez — a maga költségén tart segédet a választás, a törvény által kimért határok közt, szabad tetszéstől függ.“ A mi más szavakkal ezt jelenti: a s. lelkészek közt, több évekig tartó becsületes és szorgalmas szolgálat, képesség, képzettség, jó erkölcsi magaviselet jutalmazása nevetséges követelés, annak hely nem adatik, ki mennyire élelmes közülök, a jobb állomások elhalászásában, úgy boldogul. A s. lelkészi testület, a káplánt tartó papok szabad tetszése, néha, fájdalom! szeszélye játékaul dobattik, ha valamelyik papot rá viszi a lelkiismeret, hogy az érdemeket jutalmazza, ám tegye, de nem köteleztetik rá. Mert talán ez a tétel korlátozná őket, „a törvény által kimért határok közt.“ Hiszen, a ki ennek más értelmet akarna tulajdonítani a törvény szövegéből, minthogy a IV. cz. — mely azt szabja meg, kik lehetnek s. lelkészek, — érvényben tartassék, annak ugyan sok szarvas okoskodásra lenne szüksége, míg állítását igazolhatná. És csakugyan ezen értelmet adja annak a gyakorlat is. Lássuk csak mi a gyakorlatban levő módja a s. lelkészek szerződtetésének. . . A leggyakoribb módja ez: ha ismert egyén nincs közelébe, tudakozódik a leendő principális erre is, arra is, — a püspöki, esperesi hivatalnál minél ritkábban, leginkább csak akkor, ha kéz alatt nem talált alkalmas egyént, — ha talált pedig meghívja s legtöbbször, midőn az esperesi felhatalmazás megérkezik, már pár nappal előbb állomásán van az illető s. lelkész. Avagy nem elég alkalmas út és mód-e, ez az érdemek jutalmazására? Pedig ezt az utat követik tudtunkkal azok is, kiknek e törvény alkotásában, talán maguknak is nem kis részök volt. Van rá példa, hogy egy irányadó egyház lelkésze, kápláni vizsgát még nem is tett ismerősét, másik szintén pályavégzett s még nem szolgált egyént hívott meg, fényes bizonyosságául annak, hogy azt a „törvény által kimért határt,“ kevesebb tekintélyü tisztársaiktól másként értelmezni vakmerőség volna. Hiszen a képzettség ellen — legalább ez utóbbi esetről — nem is lehet kifogásunk; de, hát a szolgálati érdem jutalmazása hol vagyon? Vajjon nem taláthatott volna e az egyházközségben 5—6, vagy több, ép oly jó készütségü s több éveken keresztül, — kisebb állomáson — több gyakorlati képességet is szerzett ifju, ki örömmel fogadta volna a meghívást; míg a fentnevezettek semmi méltánytalanság sem követtetett volna el, ők is számot tarthatván egykor, hasonló, érdemeiket méltányló eljárásra.

Ime ilyen e pont részletekben, de ilyen ez az egész kápláni szabályzat. Adni látszik e pont is mindent és nem ad semmit; „kimondja oly egyének jutalmazását, a milyenek épen nem, vagy ha igen, legfőleg kétten hárman szolgálnak e kerületünkben, a milyenek pedig szolgálnak, azokról nem gondoskodik.

(Folyt. köv.)

o+e.

B E L F Ö L D.

Tervezet az egyetemes reformált egyházi segélypénztár alapítására.

(Felolvasott a krassóvidéki lelkészértekezleten aug. 28-án 1877. Szentmártonban.)

Az emberiség életének minden korszakában bebizonyult igazság az, hogy az anyagi eszközök a szellemi haladásban is nélkülözhetetlenek, s a mai kor még erősebben mutatja ezen igazságot, a melyben azt lehet mondani semmi fejlődés-haladásnál nem lehet az anyagi dolgokat a számításból kiküszöbölni. Fájdalom az egyházi társadalomnak is szüksége van az anyagi eszközökre, s bár mi lelkészek hirdetjük, hogy a mi országunk nem e világból való, — de a mi e földön élünk úgy saját mint egyházi testületünk fennállása, munkálkodása az anyagiakra kénytelen támaszkodni, hogy létezhessek, és sikerrel küzdhessen szellemi céljai elérésére.

Részint a nyomasztó anyagi viszonyok, melyek között élünk, — részint a túlterhelt polgári életkör, — mely nem enged levonni semmit az országos költségekből, sőt napról napra az elviselhetetlenségig feljebb csigázza azt, részint a bennünket embereket mind jobban elfoglaló életgond, anyagi közvetlen hasznot nem ígérő egyházi élet iránt közönyösség — nem engedik, hogy közös áldozathozatokkal állítsunk fel egy oly pénztárt, mely tekintélyes alapot képezzen az egyház ügyei körül fáradozó, egész életén át Krisztus keresztje alatt görnyedező szolgálk árván és özvegyen maradt családjainak segélyezésére. Azon csekély összeg, mely a mostani gyámpénztárak alapját képezi, látjuk mily parányi részben törli le a nyomor fájó könyveit. Nem csuda! hiszen a szegénység szűk filléreiből gyűl évenként az alap, lassan nevededik, s 5—6 gyermekkel megáldott 4—500 frtos fizetésen küzdő lelkészek szakasztanak el szegénységök mezéből egy-egy darab rongyot, hogy az elhagyott árvák testét némileg fedezzék.

Rólunk, miénkről nem gondoskodik sem állam, sem egyház. — Nélkülözhető napszamosai vagyunk-e az államnak? multunk olyan-e, hogy hűtlenség vádjá nehezülhet a magyar reformált lelkészek hivatali és polgári működésére? Olyan jövő áll-e előttünk, hogy egyház, vallás, erkölcs, másod-harmadrendű tényezőkké lesznek a polgári társadalomban? vagy épen az anyagiakat imádó földi emberek köréből teljesen kizárt fogalmak leendenek? Talán még ennyire nem haladt a XIX. század civilizációja, talán még nincs annyi hatalmuk a materialismus prófétáinak, hogy vallásilag a nihilismus is erőre kapjon közöttünk!

És nézzük meg az egyházak helyzetét is, hány küzd a fennállás nehézségeivel, szegénységben, kevés taggal, idegen nemzetiség, más vallásfelekezetűek között hány anyaegyházunk léte van fenyegetve? hány enyészett már el? Vigyük keresztül a leányosítást ezeken? mi magunk leszünk a pusztulás előmozdítói, hagyjuk nyomorban tengeni, behivatalnokait mártíroskodni, iskoláit községiessé? csak oly biztosan elvész az anya-szentegyházra nézve. Nem kötelességünk-e ezekről gondoskodni

még pedig oly mérvben, hogy ne a haldokló perczeit nyújtsuk meg csekély adománnyal, hanem új erőt, életképességet öntsünk beléjük a biztos és tetemesebb évi segélylyel.

De csudálkozunk-e a világ közönyösségén, panaszkodjunk-e az állam mellőző hidegsége ellen akkor, midőn közöttünk lelkészek között sincs összetartás, ügybuzgóság, testvéries társulás? hanem kiki gépiesen tesz annyit, a mennyi szoros kötelessége, vagy tesz hiúságból, népszerűségért, — hol van azonban a melegség, önfeláldozás, a melynek tulajdonképen apostolai vagyunk? Lako/ik-e munkás szeretet a gyülekezetekben, hogy a tehetősök gondoskodnának méltányos arányban a pusztuló kisdied egyházakról?

Van egy pium desiderium sokak lelkében, de mikor lesz az kivihető? Egy domesticai pénztár, melybe az egész magyar reformált egyház hivi egyenlő kulcs szerint fizetnék évenként egyházi adójukat, s így tartanák fel közös erővel a nagyok a kicsinyeket, az erősek a gyengéket, a népesebb gyülekezetek a kisdied egyházakat; hanem fájdalom ez még ma elérhetetlen távolban tűnik fel reményünk világában.

Hanem bocsánat! majd nagyon kiterjeszkedem helyzetünk illusztrálásával, pedig ez azt hiszem felesleges, mert mindnyájan ismerjük azt, óhajtanók is javítani, de nincs erős akaratumk, kitartásunk; mivel rögtön gyógyító szert nem találunk, ne gyűjt-sük-e azt ha nagyobb mértékben nem tudjuk — porszemenként, fillérenként?

Egyházkerületi ref. segélypénztárunk van, habár 12 éves fennállásában is a kezdet nehézségeivel küzd, — én óhajtanám, hogy legyen ez országossá, s egy módot akarok felmutatni, mely azt tetemesen biztosan nevelné minden terhelőbb áldozathozatal nélkül.

Tudom, hogy nagy követ mozgatok. Ott volt a „Bethlen Gábor“ kivihetetlennek deklaráltatott, megbukott tervezetében. A lapokban több terv látott napvilágot, — egy-két megjegyzéssel agyonhallgattatott. Az egyházkerületen a mult évben tettem egy indítványt, kiadatott az egyházmegyéknek véleményadásra, vagy elvetette azt a bizalmatlanság, vagy még csak tárgyalásra sem méltatta az önzés. De azért senki nem állott elő kivihetővel, senki sem terjesztette közönség elé a legczélszerűbb tervet, és az egyházmegyék, egyházkerületek hallgató mellőzéssel bizonyították be, hogy kisebb gondjuk is nagyobb a közös segélypénztár alapításánál.

Én még mindig nem mondtam le e kedvenc eszméről, még mindig táplál a remény, hogy fel fogjuk fedezni, megtalálja egyik vagy másik azon alapot, mely körül egyesülünk, s egyesülve építeni fogunk. Azt hiszem tervem áldozatnélküli, könnyen kivihető és szép eredményü, lássuk:

A tiszántúli ref. egyházkerület 1868-ban szerződésre lépett a pesti biztosító intézettel arrauézve, hogy az egyházkerület egyházainak épületeit olcsón fogja biztosítani, s az olcsó biztosítási díjból is 20%-ot nyeresemény gyanánt átenged. A szerződés 10 évre kötött, most a 9-ik foly lefelé. Az intézet pontos, lelkiismeretes; panaszunk reá nem lehet, az egyezés feltételeit mindeddig teljesíté, — ha továbbra is egyezésre akarnánk vele lépni, eddigi eljárása kedvező biztosíték lenne előttünk. — Hanem azt hiszem első itt a magunk iránti kötelesség, s ha mi magunkévá tehetjük azon nyereseményt, mely eddig a pesti biztosító intézeté volt, e nyeresemény igen tekintélyes alapot adna egy közös segélypénztárra. Feltéve, hogy csak az eddig fizetett biztosítási díjak mérlege maradna meg, 10 év alatt az eddigiek

kimutatásából meritett középszámitással 70—75 ezer frt jön be, ebből kártérítésekre kiadatik 30—35 ezer forint, kezelés 10 ezer forint, nyereség 25—30 ezer forint, tehát 10 év alatt minden újabb teher nélkül 30 ezer frt segélypénztári tőkénk lenne. Ez a tiszántúli egyházkerületben ily eredményt szülné. Ha pedig mind az 5 ref. egyházkerület egyesülne, 10 év alatt biztosítási díjakból körülbelül bejönne 240—250 ezer frt, s 10 év múlva egyetemes magyar ref. segélypénztári tőkénk legalább 150,000 frt lenne. Sokkal terjedelmesebb a részletekre való kidolgozás, semmint annak száraz számadataival jelenleg a tisztelt értekezlet figyelmét fásasztani akarnám, de ha emberi számítás 10 évi tapasztalatra lehet alapítani, ha a pesti biztosító intézet 10 évi működésének eredményéből lehet következtetést levonni: a fentebb kerek számban kimutatott összegek a segélypénztár javára a jelzetteknel még nagyobb alapot biztosítanak.

Ekkor tulajdonképen a magyar reformált egyházak viszontbiztosító társulatot képeznének, egy összetartó kapocscsal több lenne, — évi mérsékelt díj lenne az eddig fizetett %, — s a nyereség a legszentebb célra, szegény egyházak, özvegyek és árvák segélypénztárára adatnék a nélkül, hogy valaki érezne egy újabb áldozathozatal terhét.

Ha pusztán a tiszántúli egyházkerület tartaná fenn e biztosítási intézetet, úgy egyetlen hivatalnok elég lenne annak vezetésére, — ha pedig az egész magyar reform. 5 egyházkerület egyesülne ennek fentartásában, — úgy is elvégezné két hivatalnok. Természetesen a bejött díjakat nem kezelnék, hanem minden hó végén beadnák az egyházkerület pénztárába, illetőleg takarékpénztárba. És ebből lenne egy magyar reformált egyetemes segélypénztár, melynek jövedelme 10 év múlva évenként fele részben a szegény egyházak, fele részben a szűkölködő belhivatalnokok özvegyei, árvái segélyezésére adatnék ki.

Közel jövőben áll előttünk az egyetemes reformált Convent, ennek figyelmébe óhajtanám ajánlani e kérdést, hogy tetszik ez majdan a zsinati ügyek között tanácskozás tárgyává, hiszem, hogy nem leendő vitatárgy, sőt áldásosan elintézhető kérdéssé válhatik.

Dióhéjba szoritva adtam kifejezést azon gondolataimnak, melyek a közös segélypénztár létrehozatalának lelkemben táplált reményéből származtak, legelőbb önök előtt mondtam el ezt szeretett testvéreim, véleményöket és észrevételeiket kérvén ez igénytelen tervezetre.*)

Soltész János.

Válasz „A hat órás tanár“-hoz.

Motto: Errare humanum est.

Én nem zengedezek Hosánát, a magyar protestánsizmus földén tenyésző „Ne nyulj hozzám“ virág sziv kelyhének kinyílása felett, mert keserű méreggel megteltnék látszik az, — nem is akarom érinteni, mert a szavaknak durván sebző töviseivel védi magát s kedvelt én-jének nyugalmát; nem is meglepő, lenéző gúnnyora, mert az olyan hangzású tanári ömlengést, már a multból ismerem; nem is felelek a „Mikeás“ elleni, 1, 2, 3 szám alatti sértő nyilatkozatokra, mert azokra felelni ő a jogosult: csakis a 4 szám alatt elmondottakat, nem hagyhatom válasz

*) A fentebbi tervezetet a krassóvidéki értekezlet egészen magáévá tette s mint indítványt az e. megyére s e. kerületre felterjesztetni határozta.

nélkül, még azt sem önmagamért, hanem az ügy és a lelkesítő kar érdekében. Ez mondatik ugyanis ottan:

„Valóban sajnós dolog, hogy ily jelenségek tünedeznek fel egyházkerületünkben, mert ezek korunk depravációjának, corruptiójának a tünetei. És még sajnósabb az, hogy leginkább a lelkesítő urak közt mutatkoznak, kik arra volnának hivatva, hogy főiskolánk pártolói s istápjai legyenek. — Elmondhatjuk Ovidiussal: „Filius ante diem patris inquit in annos. Victa jacet pietas.“ Ismerjük és fájdalmasan ismerjük már ezen jelenségeket. Hiszen a közelebbi egyházkerületi gyűlésen, egy tiszteletes ur nem átalotta kifejezést adni, az ő és mint mondá, több társai azon való megbotránkozásának, hogy Debreczenben a tanári kar, — már majdnem 20 évi — fáradozásainak, sikerült oly nyugintézetet létrehozni, melyből a tanár elnyomorodása esetére, vagy öreg napjaira tisztességes nyugdíjat húzhat... Ime egy ily nyilatkozatból letükröződik az illetőnek egész lelkiülete. Micsoda ez, ha nem sárgafekete irigység?“

Az a lelkesítő, ki az egyházkerületi gyűlésen felszólalt: én vagyok. Én pedig határozottan tagadom, hogy én a t. tanár ur által számba adott szavakat valaha mondtam volna; mint szintén állítom, hogy soha, egyetlen egy szóval sem adtam annak kifejezést, hogy igaz lélekből ne örülnék, egy oly tanári nyugintézet létezésének, „melyből a tanár elnyomorodása esetére vagy öreg napjaira, tisztességes nyugdíjat húzhat.“ Csakhogy nem elnyomorodás, sem nem öregség esete forgott azon gyűlésen már akkor fent, — mert hiszen a t. Kiss András ur ügye közakarattal elintézve lett, — hanem egyik csőd eset után következtetett volna tárgyalás alá a másik, de a mely aztán, végelintézetet nem nyerhetett. Volt e igazam? nem fejtegetem, — mert azon ominosus esetet, még önigazolásomra sem akarom nyilvánosság terére vinni. Csak annyit jegyzek meg, hogy rögtönözve mondtott szavaimat, többé betűről betűre ismételni lehetetlen, de hogy ezen ügyben mint éreztem, legyen bizonyosság a „Polgártárs“ 6-ik számában „Egyház, iskola“ czim alatt közölt s épen e tárggyal foglalkozó cikkem, melyet ki elolvastott, vagy magának ez ügyben tájékozást szerezni akarva elolvasni fog, meg lesz győződve a felől, hogy az a „feketesárga irigység“, melynek vádjával sújtattam, csak agyrém, és eléggé komolyan vissza nem utasítható szenvedélyes harag szülte alaptalan vád, nemcsak ellenem, de sokkal inkább a lelkesítő kar több tagjai ellen, kiknek az általam tett nyilatkozatban semmi része. Ezen lelkesítő társak zokoghatják el vélem igazán a t. tanár ur Ovidiusból idézett szavait, mert irántunk, nála, csakugyan „Victa jacet pietas.“

Vége nem hallgathatom el, hogy úgy korát, mint állását tekintve, a felszólaló „Ne nyulj hozzám“ tanár urat (hogy tanár, látszik soraiából) más meggondoltabb és higgadtabb fellépés illethetné. Az olyanforma dorong, minőt használni jónak vélt: két végű és nem a mi kezünkbe való fegyver. Lássá mostan is, csak reá kellene olvasnom saját szavait: „hogy mihelyt állításai közt alaptalanok is foglaltatnak, elveszett becse és értéke az igaz állításainak is, mert mindenkor igaz marad, hogy „qui semel turpi fraude innotuit, etiam si verum dicit, amittit fidem“, de én azt nem teszem, s nem alkalmazom hozzánk nem illő idézetét, pedig kívánatára kimutathatom azon cikkbeni más állításainak is alaptalanságát: csakis azzal végzem soraimat, mivel kezdettem: „Errare humanum est.“

Kevesebb önszeretet s béke velünk!

Kiss Albert.

Az ág. h. ev. iskolaszékek szervezete a zólyomi esperességben.

I. Fejezet. Az iskolaszék alakulása.

1. §. Minden egyházközség, mely népiskolát tart fenn, valamint minden külön iskolaközséget képező fiókegyházközség, köteles iskolaügyeinek vezetésére egy iskolaszéket választani.

Ezen iskolaszéki tagoknak száma nem lehet kevesebb 5-nél, és nem lehet nagyobb 19-nél. 1000 vagy kevesebb lelket számláló egyházközség választ 5—7 tagot, 1000—3000 lélekig legfeljebb 13, 3000—6000 lélekig legfeljebb 19-et.

Több egymáshoz közel fekvő község, illetőleg egy egyház összes iskolaközségei különben alakíthatnak egy közös iskolaszéket.

2. §. Az iskolaszék tagjai anyaegyházakban az anyaegyházi közgyűlés által a prezsbiterium javaslata folytán, fiókegyházakban pedig az ottani szavazatképes egyháztagokból alakított választó gyűlés által választatnak 3 évre, mely idő letelte után a tagok újra választhatók.

3. §. Választhat az egyháznak minden önálló s az egyházi iskolai szükségletekre rendszeresen adózó férfi tagja, kivéve azokat:

- a) a kik a cs. k. hadseregnél, vagy tengerészetnél, valamint a honvédségnél tetteges katonai szolgálatban állanak;
- b) a kik valami büntett miatt vizsgálati fogságban vannak;
- c) a kik valami bűntény miatt elítéltek, büntetési idejük tartamára;
- d) a kik csőd alatt állanak.

Választható minden választó, kinek azonban irni és olvasni tudnia kell.

4. §. Az emigy megválasztottakon kívül hivatalbóli tagja az iskolaszéknek a lelkész, illetve a lelkészek, valamint a helybeli rendes tanító is, ott pedig, a hol több tanító van, a tanítótestület által a maga kebeléből választott képviselő vagy képviselők. Választ pedig a tanítótestület, ha 5 rendes tanító van 1-et, 12-ig 2-öt, és minden további 10 tanító után egyet.

5. §. Az iskolaszéki tagoknak névsorát az egyház irásban kijelenti a körlelkészi hivatal útján az esperesnek, valamint közvetlenül a tanfelügyelőnek.

6. §. Az iskolaszék elnökségét az egyház iker-elnöksége, tehát a lelkész s illetve az igazgató lelkész és a felügyelő képezi. Ott, a hol felügyelő nincs, a lelkész az elnök, kinek oldala mellé a világiak közül egy alelnök választatik, ki a lelkészt szükség esetén helyettesíti.

Lelkész nem létében a helyettes lelkész (administrator) foglalja el annak helyét, s ha ilyen sincs, a felügyelő s illetve az alelnök maga végzi az iskolaszéki elnök teendőit.

7. §. Ha a lelkész betegség vagy más fontos okok miatt az iskolaszék ülésén hosszabb ideig részt nem vehetne, ez esetben helyettesítheti magát a segédlelkész által; úgy azonban, hogy ez mindig csak tanácskozási szavazattal bír az iskolaszék ülésén.

8. §. Az iskolaszék tagjai az elnökség által összehívott alakuló gyűlésben mindenekelőtt ünnepélyes fogadalmat tesznek, hogy kötelességeikben hiven fognak eljárni, melyek nekik azon alkalommal kellőleg megmagyarázandók.

A megalakult iskolaszék azonnal választ a maga kebeléből:

- a) ha szükséges egy alelnököt;
- b) szükség szerint egy vagy több jegyzőt;
- c) az iskolák száma szerint egy vagy több gondnokot, ki az iskola vagyonát — ha ilyen van — jövedelmeit és kiadásait

az egyház és iskolaszék utasítása szerint kezeli, s évenként az iskolaszék elé részletes és okmányokkal igazolt számadást terjeszt.

Gondnökká egyébiránt az iskolaszék körén kívül álló, jellembeli megbízhatósága, ismert rendszerete és pontossága mellett kellő vagyoni biztosítékot nyújtó egyén is választható, kinek az iskolaszéki üléseken szintén szavazata van. Ily esetben azonban a gondnokot külön kell fölesketni a következő eskü szerint:

Én N. N. esküszöm az élő Istenre, ki Atya, Fiu és Sz. Lélek, egy igaz Isten, hogy mint az N-i hitközség iskolaszékének gondnoka minden teendőmet lelkiismeretesen teljesítem, az iskola és egyház javát tehetségem szerint előmozdítani iparkodom, minden reám bízott vagyont és jövedelmet lelkiismeretesen kezelek és azt pontosan fordítom rendeltetésére. Isten engem úgy segítjen!

Ha iskolai gondnökká az egyház gondnoka választatik, a külön fölesketés nem szükséges. Ily esetben is azonban az iskolai számadások a tisztán egyháziaktól külön vezetendők.

Az alelnök, jegyzők és gondnokok választásáról az iskolaszék az egyházközséget és a körlelkészi hivatal útján az esperesi hivatalt és közvetlenül a tanfelügyelőt értesíteni köteles.

9. §. Az iskolaszék negyedévenként tart rendes ülést. — Szükség esetén, vagy ha a tagoknak legalább fele kívánja, az elnökség akármikor hívhat össze gyűlést, a lehetőségig előre tudtván a tanácskozás főbb tárgyait.

Az ülésekről rendes jegyzőkönyv vezetendő.

Az iskolaszék ülésében minden határozat a jelenlevők általános szavazattöbbségével hozatik.

Szavazategyenlőség esetén az elnökség szavazata dönt; ha kettős elnökség van, a hivatalban idősb elnöké a döntő szavazat.

10. §. Az isk. szék, mint az összes hivek választásának kifolyása egyenesen az egyházi közgyűlésnek van alárendelve, ettől veszi át utasításait, ennek felelős minden intézkedésért, ennek számol be működésével.

II. Fejezet. Az iskolaszék teendői.

A) Az iskolai ügyekre nézve.

11. §. Mihelyt egy tanítói állomás üresedésbe jön, ezt az egyháznak bejelenti, azt az állomás mielőbbi törvényes betöltésére felszólítja, s egyuttal a tanításnak szakadatlan továbbfolyása iránt a legszükségesebb ideiglenes intézkedéseket megteszi.

Az egyház utasítása értelmében a választáshoz szükséges előintézkedéseket megteszi, nevezetesen a pályázatot kihirdeti, illetőleg az alkalmasoknak vélt egyéneket próbatételre meghívja, a pályázóknak névsorát netaláni folyamodványaik s bizonyítványaik tartalmának kivonatos megjelölése, valamint saját véleményének kifejtése mellett, az egyháznak bejelenti. A választási jog magáé az egyházi közgyűlésé, a választásra nézve fennálló egyh. szabályok megtartása mellett.

12. §. A megválasztottat, ha az esperesség által megerősített híványt elfogadta, jelenlétében a körlelkész által hivatalába ünnepélyesen bevezetteti, és ha az legelőször lép tanítói hivatalba, a bányakerületi utasítások IV. Rész 6. §-ában előirt minta szerint felekketteti.

13. §. Véleményes előterjesztést tesz az egyháznak netán szükségelt rendes vagy segédtanítói állomások felállítására iránt.

(Vége köv.)

K Ü L F Ö L D.

A lyoni gyűlésre hívó.

Zsinati Bizottság, Rivoli-utca 88. A franciaországi evangyéliomi egyházak Egyesületétől R é v é s z B á l i n t szuperint. urnak.

P á r i s, okt. 17. 1877.

Uram és igen tisztelt testvér! Ezennel meghívjuk a magyarországi református kedves egyházat, hogy képviselje magát legközelebbi zsinatunkon, mely, ha az Ur akarja, a jövő évi október 25-től 31-ig fog megtartatni Lyonban (Lanterne utca) az evangyéliomi templomban. Megbívásunk közlése alkalmával kérjük Istent, áldja meg az önök egyházát, terjeszse ki arra bőven Szentlelkét, fuvalja arra, — mint mi kívánjuk a magunkéra, az ébredés lelkét, s igazságával világosítsa a kedves és nemes Magyarhont.

Uram és kedves testvér maradok buzgó készséggel
a zsinati bizottság nevében
F i s c h G. elnök.

* * *

A francia ref. szabadegyház, mely az államtól függetlenségét és autonómiáját mint drága kincset őrzi, s az egyháznak az államtól teljes elválasztását írta zászlójára, régebbi idő óta már kiváló szívélyes érdeklődéssel viseltetik a magyar ref. egyház iránt s meghívói által ennek több ízben jelét is adta, sőt egy ízben anyagi segínyt is gyűjtött volt, a mit a dunamelléki kerület fel is használt. A skót, angol, helvét, valdens prezbiteri egyházak rendszeresen szoktak küldeni képviselőket a francia testvérek minden két évben tartatni szokott zsinatjára, — a skót szabadegyház anyagilag is rendszeresen gyámolítja őket, s erre buzgó és szép egyházi műveikért méltók is. Fisch Pressensséval együtt párisi lelkész, mindkettő jelen volt Edinburghban is, az első prezbiteri nagy gyűlésen, mint követ.

Bár volna oly alapunk, hogy az evangyéliomi alapu testvéregyházakkal követeink által közelebről érintkezhetnénk, megfigyelhetnők egymás dolgait! Kisdéd de nemes testvéregyház! Fejlődjél és haladj tovább is, a clericalismus országában nagy missió néz reád, s fogadd a távolból, ha már egyebet nem tehetünk, meleg rokonszenvünket.

K Ö N Y V É S Z E T.

A keresztyén egyház története a középiskolák felső osztályai és a tanítóképezdek növendékei számára írta Hase, Hagenbach stb. nyomán H ä n d e l Vilmos ev. német-magyar lelkész és lycealis tanár Selmeczen. Ára 80 kr. Kapható szerzőnél. Selmecz, 1877. 8r. 187 l. I. korszak 1—9 §. 1—23 l. II. korszak 10—17 §. 23—54 l. III. korszak 18—26 §. 58—95 l. IV. korszak a reformációtól napjainkig 27—48 §. 104—186. lap. Reméljük e tankönyv bővebb ismertetését adhatni.

Budapest főváros szegény ügye, írta Barth László fővárosi kerületi jegyző. Kiadja a fővárosi szeretetházi egyesület. Ára 50 kr. A mű tiszta jövedelme a szeretetház javára fordittatik; kapható szerzőnél is. Budapest, 1877. 16rét, 206 l. A derék Barth László már Niemeyer Pál európai híri művének „a vasárnapi munkaszünet” stb. (lásd ismertetését Ev. prot. Lap 1876. év 296. s köv. lapjain) magyarra fordítása

által az emberiség barátjának tünt fel, e jelen műve szintén fényesen bizonyítja, hogy a társadalom bajainak enyhítése és gyógyítása szívében fekszik, üdvözljük a philantropia és philadelphia mezején őt! A városok, községek élén álló s ügyeit intéző egyének figyelmére méltó e mű, tanulhatni belőle. Ha valaki tanulmányozni s ismertetni akarja e művet Lapunkban, szívesen szolgálok részére egy példánnyal. A szeretet műgyakorlásában prot. egyházainknak új mezőt kell nyitni, mert ez a mező is kivétetik kezéből, a legilletékesbből! Jelen mű főszakaszai I. Budapest szegényügyi intézményének keletkezése és fejlődése máig. II. A főváros lelencz ügye (a szeretetház szabályzatával). III. A bupapesti népkonyhák.

K Ü L Ö N F É L E K.

— **Zsedényianum**, azaz az eperjesi tanítóképezde gyarapodik. Ez idén bevett 32 növendéket, a kiknek is lakást s kosztot ad ingyen; többet jelenleg ez idő szerint be nem vehetvén, tizet nem fogadott. Folyamodni kell juliusban. A tanítóképezde csak tiszakerületé, mert a mely abban felnevelt egyén más kerület szolgálatába állana, annak kell a rátett költséget megtéríteni. (Vértes.)

— **Eperjesi jogakadémia**. Ez idei szept. 7-én tanakodott az eperjesi jogakadémia visszaállításának ügyében alakult bizottság Eperjesen a módokról, miképen teremthetni afféle alapítványt, vagyis ennek gyarapítását. Beszél arról, kiket szólítson fel az efféle alapítvány neveléséért. — Ez idén tehát már vissza nem állittatik az eperjesi jogakadémia. (Vértes.)

— **Jogász ismerkedő**. A debreczeni jogakadémia szokásos ismerkedési estélye szept. 22-én szép részvétellel megtartatott, a meghívott tanárok közül K. S., T. F., K. S. és B. F. jelentek meg.

— **Fraenkel B.** kiadó Miskolczról tudatja, hogy Barakonyi „Biblia magyarázat a szószéken” munkája okt. elején jelenik meg.

— **Sunday Magazin** című vallásos és képes családi havi folyóirat (megjelen Londonban) szeptemberi füzetében „Magyarország szívében” feliratu magvas cikket tett közé Dr. Blaikie W. G. edinburghi hittanár magyarországi utjáról s debreczeni látogatásáról. E 2-ik cikk főleg Debreczenről szól, a debreczeni nagy templom, a kollégium s egy alföldi tájkép finom fametszetével van a közlemény ellátva. A meleg hangú ismertetésért hálásan emlékezünk a jeles tudósra s egyházunk barátjára. A kollégium és egyház néhány egyéneit is, a két Révész, K. Tóth Mihályt, Körösi S., Dr. Márkot stb. találólag jellemzi. A „Polgártárs” című debreczeni lap legutóbbi száma közölte magyar fordításban.

— **Csúthy Zsigmond** magyar prot. egyháztörténelmi művéből a nyomtatás már 11-ik ivig haladt elő.

— (Halálozás.) **Psenyeczky Nagy Mihály** tályai evang. érdemült lelkész s hegyaljai volt főesperes élete 82-ik évében szept. 8-án Tályán elhunyt. Béke lebegjen porai felett!

Sajtóhiba. 331. lap baloldal alulról felfelé 2-ik sor hivatalát helyett h j t e l é t. 311. l. jobboldal 11. sor phadia helyett p h o b i a. 336. lap, a konvent megtartási napja 18 helyett 15.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.